

EKOSISTEM
KEUSAHAWANAN

Befia

2023

*buku
panduan*

TITAH

“Mereka layak untuk dicontohi dalam perkara menyumbangkan bakti kepada negara. Apabila diperlukan, biasanya mereka cepat-cepat tampil menyahut panggilan. Inilah sifat belia.”

Titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah ibni Al-marhum Sultan Haji Omar 'Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien, Sultan Dan Yang Di-pertuan Negara Brunei Darussalam Sempena Sambutan Hari Belia Kebangsaan Negara Brunei Darussalam Kali ke-16, Tahun 2021

buku panduan **PENGENALAN**

Buku panduan ini diharapkan akan dapat menjadi panduan dalam perjalanan awda sebagai seorang usahawan belia (berumur 18 hingga 35 tahun) dengan membantu awda memilih/ menentukan program atau skim yang bersesuaian dengan perniagaan awda. Ia terdiri daripada peluang perniagaan, akses kepada modal kewangan, infrastruktur dan kemudahan, pembangunan kapasiti, perkhidmatan sokongan perniagaan serta akses pasaran.

Untuk mewujudkan lebih banyak peluang kepada belia untuk memulakan, memiliki, mengurus dan menjalankan perniagaan, beberapa program telah disediakan oleh pelbagai agensi. Inisiatif pembangunan kapasiti dan perkhidmatan sokongan seperti rangkaian bimbingan telah ditawarkan. Skim pembiayaan disediakan untuk memenuhi keperluan usahawan untuk mendapatkan modal bagi menubuhkan dan mengembangkan perniagaan mereka. Infrastruktur seperti kilang siap dibina, premis pejabat dan ruang kerja bersama telah disediakan untuk dimanfaatkan oleh para usahawan. Sebagai tambahan, kontrak kerja dari pelbagai industri di sektor awam dan swasta akan dikhususkan untuk usahawan belia bagi memberi mereka peluang untuk membuat tawaran yang kompetitif.

Inisiatif-inisiatif tersebut diharapkan akan dapat memacu perkembangan keusahawanan belia, yang sangat penting dalam pembangunan PMKS dan penjanaaan peluang pekerjaan kearah pembangunan ekonomi negara yang mampan pada jangka masa panjang.

Sempena Hari Belia Negara, Jawatankuasa Keusahawanan Belia (YEC) dan agensi-agensi berkaitan telah bekerjasama dalam menyediakan buku panduan ini dengan memfokuskan kepada inisiatif yang secara khusus akan dapat membantu usahawan belia untuk memulakan atau mengembangkan perniagaan mereka.

Pembangunan Kapasiti dan Perkhidmatan Sokongan	05
<i>BusinessBN</i>	06
<i>Pemadanan Perniagaan Pertanian & Perikanan</i>	07
<i>Templat Pengurusan Perniagaan</i>	08
<i>Brunei Innovation Lab (Bil) - Innovative Brunei Programme & Capability Accelerator</i>	09
<i>Pusat Dukungan Perniagaan (BSC)</i>	11
<i>Brunei Mentors for Entrepreneurs Network (BMEN)</i>	12
<i>Akademi Perniagaan Tenaga 1.0 (EBA1.0)</i>	13
<i>Akademi Perniagaan Tenaga 2.0 (EBA2.0)</i>	14
<i>Mentor With Us (MWU)</i>	15
<i>Industry Business Academy (IBA)</i>	16
<i>Bootcamp Micro Programme</i>	17
<i>Accelerate Bootcamp</i>	18
<i>LiveWIRE Masterclass</i>	19
<i>LiveWIRE Higher Institution Entrepreneurship Programme</i>	20
<i>LiveWIRE Brunei Bright Ideas</i>	21
<i>LiveWIRE Becoming a Successful Owner Manager (BSOM)</i>	22
<i>Business Plan Series</i>	23
<i>LiveWIRE Leadership Camp</i>	24
<i>Aplikasi Pengurusan Aliran tunai: iCashflow.bn</i>	25
<i>YDC Light On</i>	26
Pembiayaan	27
<i>Bank Usahawan</i>	28
<i>Pinjaman Perniagaan</i>	29
<i>Co-Matching Scheme</i>	30
<i>LiveWIRE Business Awards Startup Funding (BASfs)</i>	32
<i>Brunei ICT Awards (BICTA)</i>	33
Infrastruktur & Kemudahan	34
<i>Ruang Kerja Bersama & Premis Pejabat</i>	35
<i>Tapak dan Taman Perindustrian & Kilang Siap Bina</i>	36
<i>Kontena Park</i>	37
<i>Shared Kitchen</i>	38
<i>Youth Ground</i>	39
<i>Pusat Inkubasi Tenaga</i>	40
<i>Digital Technology Showcase & Digital Playroom</i>	41
<i>LiveWIRE Fairley</i>	43
Akses Pasaran	44
<i>Akses Pasaran Inbound</i>	45
<i>Akses Pasaran Outbound</i>	46
<i>Perkhidmatan Kemudahan Eksport</i>	47
<i>Bruneian Made - Supermarket Shelves</i>	48
<i>Bruneian Made - Finest</i>	49
<i>Standard Consultancy Programme</i>	50
<i>LiveWIRE SME Promotion</i>	51
Peluang	52
Contracts & Services	
<i>i-Usahawan (Sektor Tenaga)</i>	53
<i>i-Usahawan (bukan Sektor Tenaga)</i>	54
<i>DARe Links</i>	55
Agribusiness/Aquaculture	
<i>Projek Rintis (Pertanian)</i>	56
<i>Contract Farming</i>	57
<i>Penternakan Ikan</i>	58
Awards	
<i>LiveWIRE Hackathon</i>	59
<i>LiveWIRE Brunei Business Awards</i>	61
<i>Shell Global Top Ten Innovators Award - Shell</i>	62
<i>LiveWIRE Brunei</i>	

PEMBANGUNAN KAPASITI & KHIDMAT SOKONGAN BERSAMA

Accelerate Bootcamp
LiveWIRE Masterclass
LiveWIRE Higher Institution Entrepreneurship Programme
LiveWIRE Brunei Bright Ideas
LiveWIRE Becoming a Successful Owner Manager (BSOM)
Business Plan Series
LiveWIRE Leadership Camp
Aplikasi Pengurusan Aliran tunai: iCashflow.bn
YDC Light On

BusinessBN
Pemadanan Perniagaan Pertanian & Perikanan
Templat Pengurusan Perniagaan
Brunei Innovation Lab (Bil) - Innovative Brunei Programme & Capability Accelerator
Pusat Dukungan Perniagaan (BSC)
Brunei Mentors for Entrepreneurs Network (BMEN)
Akademi Perniagaan Tenaga 1.0 (EBA1.0)
Akademi Perniagaan Tenaga 2.0 (EBA2.0)
Mentor With Us (MWU)
Industry Business Academy (IBA)
Bootcamp Micro Programme

PEMBIAYAAN

Bank Usahawan
Pinjaman Perniagaan
Co-Matching Scheme
LiveWIRE Business Awards Startup Funding (BASfs)
Brunei ICT Awards (BICTA)

PELUANG

Contracts & Services
i-Usahawan (Sektor Tenaga)
i-Usahawan (bukan Sektor Tenaga)
DARE Links

Agribusiness/Aquaculture
Projek Rintis (Pertanian)
Contract Farming
Penternakan Ikan

Awards

LiveWIRE Hackathon
LiveWIRE Brunei Business Awards
Shell Global Top Ten Innovators Award - Shell
LiveWIRE Brunei

INFRASTRUKTUR & KEMUDAHAN

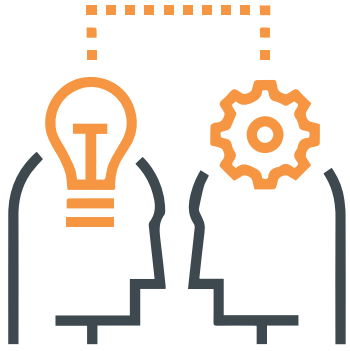
Ruang Kerja Bersama & Premis Pejabat
Tapak dan Taman Perindustrian & Kilang Siap Bina
Kontena Park
Shared Kitchen
Youth Ground
Pusat Inkubasi Tenaga
Digital Technology Showcase & Digital Playground
LiveWIRE Fairley

AKSES PASARAN

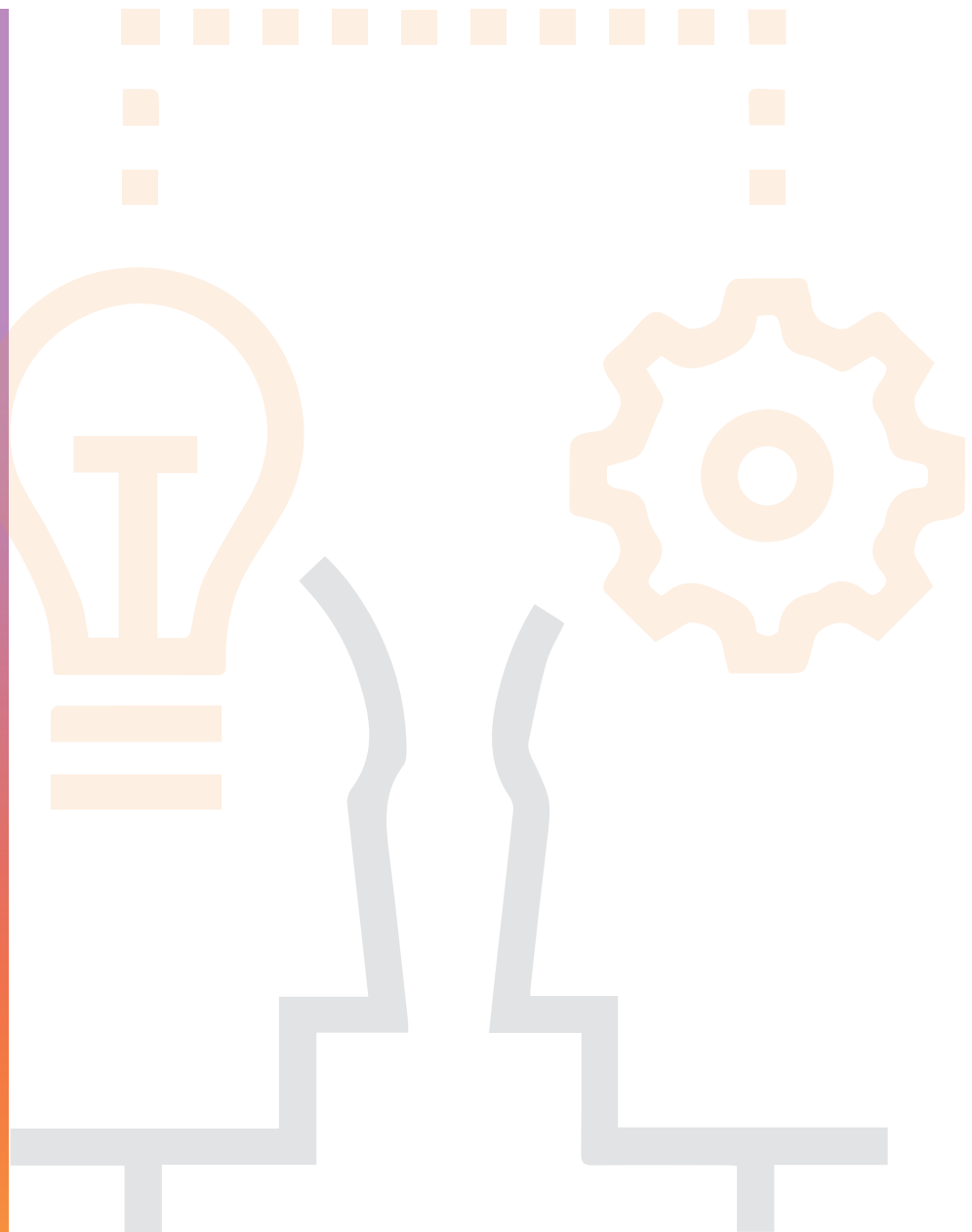
Akses Pasaran Inbound
Akses Pasaran Outbound
Perkhidmatan Kemudahan Eksport
Bruneian Made - Supermarket Shelves
Bruneian Made Hub
Standard Consultancy Programme
LiveWIRE SME Promotion

EKOSISTEM KEUSAHAWANAN

Belia

PEMBANGUNAN KAPASITI & KHIDMAT SOKONGAN BERSAMA

BusinessBN

Apa itu?

BusinessBN ialah sebuah perkhidmatan 'whole-of-government' yang menyediakan maklumat penting mengenai perkhidmatan yang ditawarkan oleh pelbagai agensi kerajaan dan 'reforms' yang berkaitan dengan perniagaan di Negara Brunei Darussalam.

www.business.mofe.gov.bn ialah sebuah portal yang menyediakan akses mudah kepada komuniti perniagaan mengenai maklumat yang berhubung dengan pelbagai proses dan prosedur kerajaan, perundangan, garis panduan dan perkhidmatan yang berkaitan dengan perniagaan.

Pemadanan Perniagaan Pertanian & Perikanan

Apakah Pemadanan Perniagaan Pertanian & Perikanan?

Program ini ditawarkan oleh Kementerian Sumber Program ini ditawarkan oleh Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan (KSSUP), disediakan untuk usahawan muda. Para peserta akan didedahkan kepada teknologi maju sebenar yang dapat meningkatkan hasil tanaman, dan memberi pulangan yang menguntungkan melalui lawatan ladang.

Program ini bertujuan untuk mempromosikan penglibatan belia dalam sektor pertanian pada asas perladangan kontrak serta meningkatkan pengeluaran ladang pertanian.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai sektor pertanian, pihak yang berminat boleh menghadapkan cadangan masing-masing kepada Pengarah Pertanian dan AgriMakanan dengan menghubungi Bahagian Industri Tanaman atau Bahagian Industri Ternakan di talian +673 238 8000 atau e-mel info@agriculture.gov.bn

Alamat:
Jabatan Pertanian dan AgriMakanan, Jalan Muhibbah, Berakas, Bandar Seri Begawan, BB3510, Negara Brunei Darussalam

Untuk maklumat lanjut mengenai sektor perikanan, pihak yang berminat boleh menghadapkan cadangan kepada Pengarah Perikanan dengan menghubungi Bahagian Perniagaan dan Pelaburan Perikanan di talian +673 277 0066 atau e-mel ke info@fisheries.gov.bn

Alamat:
Jabatan Perikanan, Kompleks Perikanan Muara, Simpang 287-54, Jalan Peranginan Pantai Serasa, Kampong Serasa, BT1728, Negara Brunei Darussalam

Templat Pengurusan Perniagaan

Apakah Templat Pengurusan Perniagaan?

Asas pengurusan kewangan & sumber manusia adalah perlu bagi perniagaan kecil. DARE memberikan templat yang ringkas dan mudah untuk digunakan bagi mengembangkan rancangan perniagaan, rekod perbelanjaan, aliran tunai, keuntungan & kerugian, penyata pendapatan, pengambilan pekerja, kontrak pengambilan pekerja, dan pengurusan prestasi.

Templat ini disediakan bagi perniagaan permulaan, mikro dan kecil. DARE juga memberikan khidmat nasihat tentang perisian kewangan dalam talian, dan pengurusan sumber manusia yang boleh digunakan secara percuma atau pada harga yang murah.

Dimanakah boleh saya mendapatkan templat tersebut?

Untuk maklumat lanjut, sila kunjungi laman sesawang kami di: www.dare.gov.bn/guidebooks atau e-mel kami di info@dare.gov.bn

Brunei Innovation Lab (BIL)

Innovate Brunei Programme & Capability Accelerator

Apa itu?

Brunei Innovation Lab(BIL) dilancarkan pada Julai 2022 dengan bertujuan untuk menjadi pemangkin yang akan menggalakkan pembangunan ekosistem teknologi negara. Ianya dihasratkan akan dapat melatih syarikat 'start-ups' tempatan dalam menghasilkan penyelesaian yang berasaskan teknologi baharu, untuk menangani cabaran dunia sebenar dan seterusnya memanfaatkan peluang pasaran yang ada.

Melalui kerjasama di antara Brunei Shell Petroleum (BSP), Darussalam Enterprise (DARe), DST Digital (DST) dan Shell LiveWIRE Brunei (LiveWIRE), BIL akan memberi tumpuan kepada 10 bidang teknologi: Additive Manufacturing, Analytics, Artificial Intelligence, AR/VR, Blockchain, Cloud Computing, Cybresecurity, Digital Twin, Internet of Things (IoT) dan Robotics & Automation.

BIL terdiri dari Galeri Pameran Inovatif - untuk meningkatkan kesedaran tentang teknologi baharu dan 'techpreneur', program pembangunan usahawan teknologi "Inovasi Brunei" dan "Pemecut Keupayaan" untuk membina kecekapan dalam bidang teknologi tertentu.

Apakah yang akan ditawarkan oleh BIL?

Pembangunan program Permulaan

- Program Inovasi Brunei
- Innovate Fund Connect
- Innovate Boost
- Innovate Beyond Brunei

Kriteria untuk Inovasi Brunei

Teknoprenuer, perusahaan kecil & sederhana dan pelajar yang mempunyai semangat serta visi untuk menangani masalah dengan penggunaan teknologi. Sebelum penyertaan program ini, ada beberapa kriteria yang akan dinilai terlebih dahulu.

1. Innovate Brunei Programme

Peringkat pertama dipanggil 'Innovate Brunei'; dimana peserta akan dikumpulkan melalui acara 'hackathon', yang mana bertujuan untuk menyediakan penyelesaian dan produk bagi beberapa peluang yang dikenalpasti oleh BIL berdasarkan permintaan pasaran. Peserta yang berjaya akan dihubungkan dengan penaja yang akan menyediakan pembiayaan seed atau sumber untuk memulakan pembangunan projek mereka.

Brunei Innovation Lab (BIL)

Innovate Brunei Programme & Capability Accelerator

2. Capability Accelerator

Sebuah program khusus untuk meningkatkan pengetahuan berkaitan teknologi moden. Menyatukan program-program pembangunan 'technopreneur' yang sedia ada.

Merancang kurikulum teknologi yang mendalam untuk membantu merapatkan jurang pengetahuan antara pendidikan tinggi formal dan keperluan semasa industri.

Mendidik dan mengekalkan 'pipeline' bagi calon terlatih, calon celik teknologi yang boleh disalurkan ke syarikat permulaan dan syarikat besar

Menyediakan latihan asas perniagaan bagi membantu ahli teknologi untuk mengetahui cara untuk mengkomersialkan idea mereka

Cara memohon?

Bagi mendapatkan maklumat lanjut mengenai BIL, sila layari laman sesawang <https://www.innovationlab.com.bn> atau hubungi kami melalui alamat e-mel enquire@innovatebrunei.com dan +673 8651345.

Alamat:
Brunei Innovation Lab
Tingkat bawah dan 1 Bangunan
Knowledge Hub, Simpang 32-37,
Kg Anggerek Desa ,
Bandar Seri Begawan BB3713
Negara Brunei Darussalam

Pusat Dukungan Perniagaan (BSC)

Apakah Pusat Dukungan Perniagaan?

Pusat Dukungan Perniagaan menyediakan perkhidmatan Meja Bantuan Perniagaan dimana para pengusaha PMKS dan orang ramai boleh:

- Mendapatkan khidmat nasihat perniagaan dan maklumat mengenai proses berkaitan perniagaan.
- Mengetahui dan menghadapi permohonan bagi program dan inisiatif PMKS yang dikendalikan oleh DARE.
- Mengongsikan isu, maklum balas dan pertanyaan berkaitan perniagaan

Dimanakah lokasinya?

BSC Bandar Seri Begawan

Tingkat 1, Design & Technology Building, Simpang 32-37, Kg Anggerek Desa, Bandar Seri Begawan, BB3713 Negara Brunei Darussalam
+673 836 3442 | +673 8330520 | +673 238 4830

Waktu Bekerja

Setiap Isnin hingga Khamis
8.30am - 12.00pm | 2.00pm - 4.30pm
Setiap Jumaat:
8.30am - 12.00pm | 2.15pm - 4.30pm

BSC Daerah Belait

Pejabat DARE Cawangan Belait, Taman Perindustrian Pekan Belait, Simpang 114, Kuala Belait KA1131, Negara Brunei Darussalam.
+673 836 3442 (Hotline)

Waktu Bekerja

Setiap Selasa:
8.30am - 12.00pm | 2.00pm - 3.00pm

BSC Temburong

Pejabat Unit Sukatan dan Timbangan (Cawangan Temburong), Bangunan Jabatan-Jabatan Kerajaan, Pekan Bangar PA1351, Brunei Darussalam
+673 836 3442 (Hotline)

Waktu Bekerja :

Rabu (minggu pertama dan minggu ke-3 pada setiap bulan):
8.30am - 12pm | 2pm - 3.30pm

Brunei Mentors for Entrepreneurs Network (BMEN)

Apakah itu BMEN?

Brunei Mentors for Entrepreneurs Network ialah sebuah platform yang mengumpulkan sukarelawan mentor perniagaan yang terdiri daripada usahawan berjaya, pakar industri, profesional dan ahli akademik yang bersedia untuk berkongsi pengetahuan dan pengalaman serta membimbing pengusaha perniagaan yang sedang berkembang.

Bagaimanakah proses bimbingan di dalam BMEN dijalankan?

Program bimbingan di antara mentor dan mentee dijalankan berdasarkan jadual yang dipersetujui oleh kedua belah pihak. Cara bimbingan juga ditentukan oleh mentor dan mentee mengikut cara kesesuaian dan keperluan masing-masing.

Selain itu, DARE juga akan mengadakan beberapa acara 'mentoring' yang terbuka kepada para pengusaha yang mana akan melibatkan penyertaan dari semua mentor yang berdaftar dengan BMEN.

Adakah saya perlu membayar untuk mendaftar?

Tiada bayaran dikenakan, bagaimanapun, ia tertakluk kepada kelapangan para mentor untuk menyediakan khidmat bimbingan.

Siapa Boleh Menyertai?

Sesiapa sahaja yang merupakan usahawan, profesional atau ahli akademik yang berjaya yang memenuhi kriteria boleh menyertai sebagai mentor dan mana-mana perniagaan berdaftar tempatan boleh menyertai sebagai mentee.

Cara memohon?

Pendaftaran sebagai mentor atau mentee boleh dibuat secara online melalui laman sesawang BMEN www.bruneimentors.com.

Akademi Perniagaan Tenaga 1.0 (EBA1.0)

Apa itu?

Akademi Perniagaan Tenaga (EBA) ialah sebuah program pembangunan keusahawanan yang dilancarkan pada tahun 2014 oleh Brunei Shell Petroleum (BSP) untuk pengusaha baru dan perniagaan kecil tempatan yang berminat untuk menceburi industri Minyak dan Gas.

Objektif EBA adalah untuk memberi peluang kepada Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) untuk mendapatkan maklumat berkenaan proses, piawaian dan keperluan BSJV bagi memudahkan mereka untuk mengambil bahagian dalam peluang perniagaan BSJV.

Kriteria untuk menyertai Akademi Perniagaan Tenaga

Perniagaan mesti dimiliki oleh rakyat tempatan dan keutamaan akan diberikan kepada pengusaha baru dan perniagaan kecil.

Struktur Akademi Perniagaan Tenaga

EBA ialah sebuah program latihan keusahawanan yang dijalankan selama 4 hari dengan latihan teori dan aktiviti praktikal serta interaktif yang disampaikan oleh pakar dari BSP. Ianya akan meliputi Pengenalan kepada Minyak dan Gas, Etika dan Pematuhan, Pengurusan Rantaian Bekalan dan Proses Tender BSJV, Pengenalan kepada HSSE, Pengenalan kepada Pengurusan Kualiti dan Pengenalan kepada Kewangan.

Cara memohon?

Permohonan bolehlah dihadapkan secara atas talian di www.bsp-lbd.com.bn/SitePages/EBA.aspx. Semua permohonan akan dinilai dan peserta yang berjaya akan dimaklumkan melalui e-mel.

Akademi Perniagaan Tenaga 2.0 (EBA2.0)

Apa itu?

Akademi Perniagaan Tenaga 2.0 (EBA2.0) ialah sebuah program pembangunan keusahawan yang telah dilancarkan pada tahun 2020 oleh Brunei Shell Petroleum (BSP) untuk membangunkan kecekapan dan keupayaan perusahaan tempatan agar dapat bersaing secara berkesan dan mampan.

Kriteria untuk Akademi Perniagaan Tenaga

Perniagaan mesti dimiliki oleh rakyat tempatan dan sedang mempunyai kontrak atau pernah mempunyai kontrak dengan BSP.

Struktur Akademi Perniagaan Tenaga 2.0

EBA2.0 ialah sebuah program keusahawanan yang dilaksanakan dalam tempoh 12 bulan yang mana akan membantu para peserta dalam menciptakan dan melaksanakan pelan pembangunan perniagaan mengikut visi dan matlamat perniagaan masing-masing. Setiap peserta akan menerima sokongan secara persendirian dari fasilitator yang telah khusus dipilih bagi setiap peserta.

Di sepanjang program 12 bulan tersebut, setiap peserta akan diberikan sesi khusus untuk membincangkan berkenaan Visi Perniagaan, Penetapan Matlamat, Penilaian Pembekal, Keutamaan Pembangunan dan sesi Daftar Masuk.

Cara memohon?

Penyertaan EBA2.0 adalah melalui jemputan sahaja; semua permohonan akan dinilai, dan peserta yang berjaya akan dimaklumkan melalui e-mel.

Mentor With Us (MWU)

Apa itu?

Mentor With Us (MWU) adalah platform yang diperkenalkan untuk menghubungkan pengusaha dan mentor perniagaan mengikut keperluan perniagaan masing-masing.

Objektif MWU adalah untuk memudahkan rangkaian di kalangan pengusaha perniagaan tempatan dan mentor perniagaan dan seterusnya membantu PKS tempatan untuk berkembang dengan sokongan dari mentor perniagaan.

Kriteria Mentor Bersama Kami

Perusahaan tempatan dan mentor perniagaan yang berdaftar .

Struktur Mentor Bersama Kami

MWU ialah sebuah aplikasi mudah alih yang menampilkan 'matching capability' di antara pengusaha dan mentor perniagaan, 'chat and connect', penjadualan perjumpaan, perkongsian fail dan lain-lain.

Cara memohon?

Aplikasi mudah alih tersedia untuk dimuat turun pada kedua-dua peranti IOS dan Android

Industry Business Academy (IBA)

Apakah Akademi Perniagaan Industri?

Darussalam Enterprise (DARe) melancarkan IBA pada Julai 2016 sebagai satu komponen penting dalam program pembangunan keusahawanan, yang menyediakan ilmu pengetahuan yang diperlukan oleh PMKS untuk memulakan, mengembangkan dan mengeksport.

IBA biasanya dijalankan dalam bentuk bengkel, namun ianya juga ada dilaksanakan dalam bentuk sesi ceramah dan perkongsian. Tertakluk kepada modul perniagaan yang ditawarkan, sesi pembelajaran boleh dijalankan dari setengah hari hingga maksimum empat hari.

IBA dijalankan sepanjang tahun dan merangkumi pelbagai modul perniagaan seperti kewangan, penyediaan pelan perniagaan, pemasaran dan piawai antarabangsa. Pada kebiasaannya bengkel dijalankan secara percuma*. Modul teras diajarkan oleh fasilitator DARe sendiri dan modul lain akan disampaikan oleh pakar dari sektor awam dan swasta dari pelbagai industri.

*Yuran minima mungkin akan dikenakan bagi modul yang khusus

Kandungan Program

IBA juga diajar dalam tiga peringkat yang berlainan bergantung kepada peringkat kematangan perniagaan.

Ketiga-tiga peringkat diterangkan di bawah ini:

Program IBA	IBA Peringkat 1	IBA Peringkat 2	IIBA (Peringkat 3)
Kurikulum Biasa	Meningkatkan pengetahuan am bagaimana memulakan perniagaan, dan bagaimana memastikan keselamatan perniagaan.	Meningkatkan pengetahuan dan apresiasi bagaimana memastikan keselamatan syarikat yang membangun.	Meningkatkan pengetahuan dan apresiasi bagaimana mengembangkan sesebuah syarikat ke luar negara dengan jaya.
Industri Spesifik	Memfokuskan kepada peluang perniagaan dan meningkatkan pengetahuan dan pemahaman mengenai undang-undang dan dasar kerajaan bagi sektor industri spesifik		

Modul Teras IBA:

- Bengkel Business Lean Canvas
- Bengkel Penyediaan Pelan Perniagaan
- Amalan Kewangan untuk PMKS
- Pendidikan Kewangan untuk Usahawan dengan Standard Chartered Brunei

Siapa Boleh Menyertai?

Program IBA terbuka kepada semua PMKS dan bakal usahawan. Sama ada peserta berada di peringkat 'ideation' atau mereka yang berhasrat untuk mengeksport produk ke luar negara, IBA menyediakan pelbagai modul perniagaan untuk meningkatkan pengetahuan dan kemahiran mereka.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut sila rujuk laman sesawang kami di: www.dare.gov.bn/iba atau e-mel kami di iba@dare.gov.bn

Micro Bootcamp

Apakah Micro Bootcamp?

Micro Bootcamp ialah program perkembangan keusahawanan yang dijalankan selama 4 minggu oleh Darussalam Enterprise (DARE). Ianya dihasratkan akan dapat membantu individu yang mempunyai idea perniagaan untuk memulakan perjalanan perniagaan mereka dengan mempelajari asas perniagaan.

Peserta akan mempelajari tatacara penyediaan Perniagaan Strategik, Pemasaran, Pembiayaan dan akan menerima bimbingan perniagaan.

Micro bootcamp terbuka kepada mana-mana individu yang berminat untuk belajar dan memulakan perniagaan mereka sendiri.

Apakah tujuannya?

- Memupuk pola minda keusahawanan untuk memantapkan kedudukannya sebagai pemilik perniagaan yang berkebolehan;
- Menggalakkan budaya uji dan belajar dalam memulakan sebuah perniagaan mikro
- Menyediakan pembangunan kapasiti untuk memperbaiki peluang pekerjaan belia.

Siapakah yang boleh menyertainya?

- 18-40 tahun
- Rakyat dan Penduduk Tetap Negara Brunei Darussalam.

Cara memohon?

Untuk mendapatkan maklumat lanjut sila layari laman sesawang di: www.dare.gov.bn/bootcamp atau e-mel kami di microbusiness.bootcamp@dare.gov.bn

Accelerate Bootcamp

Apakah Accelerate Bootcamp?

Bootcamp Perniagaan Permulaan ialah sebuah program pemangkin 100 hari yang menyasarkan mereka yang mempunyai perniagaan permulaan yang berkembang dan berpotensi tinggi, yang tersedia untuk pelaburan, dan diperluaskan kepada pasaran tempatan dan antarabangsa.

DARe melancarkan Program Perniagaan Permulaan Bootcamp yang pertama pada tahun 2016 bagi membantu perkembangan pengusaha yang baharu dan sedia ada dalam program pemangkin.

Apakah tujuannya?

- Memberi kandungan pemangkin perniagaan permulaan bagi idea eksport, produk dan perkhidmatan yang berkembang dan berpotensi tinggi yang ditujukan kepada pasaran dan pelanggan antarabangsa.
- Membantu dalam pembangunan dan pertumbuhan syarikat permulaan.
- Memberikan kemudahan kepada kandungan, rangkaian dan mentor tempatan dan antarabangsa.

Kandungan Program

Selama 100 hari, peserta terpilih akan mempelajari modul-modul, termasuklah tetapi tidak terhad kepada Lean Canvas, Ideation, Market Validation, Creation of Minimum Viable Product,

Human Resource Management, Commercialization Strategy, Marketing and Branding, Financing, Company Valuation, Legal, Intellectual Property, Fundraising dan Pitching.

Di penghujungnya, peserta yang terpilih akan berpeluang naik ke pentas semasa acara Hari Tunjuk Ajar (Demo Day). Pada hari itu, pengasas akan bercerita mengenai perniagaan mereka kepada barisan pelabur serantau (tertakluk kepada fasilitator yang dilantik).

Siapakah yang boleh menyertainya?

- Rakyat dan Penduduk Tetap Negara Brunei Darussalam.
- Perniagaan yang baharu dan sedia ada yang berdaftar, dan telah beroperasi selama 2 tahun.
- Idea atau produk yang mempunyai pertumbuhan dan berpotensi tinggi.
- Penggunaan teknologi yang inovatif, seperti AI, blockchain, big data adalah lebih baik.
- Rakyat dan Penduduk Tetap Negara Brunei

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut sila layari laman sesawang kami di:
www.dare.gov.bn/bootcamp atau e-mel kami di dare.bootcamp@dare.gov.bn

LiveWIRE Masterclass

Apa itu?

LiveWIRE Masterclass ialah program asas yang memberi tumpuan kepada usahawan yang merangkumi applied theories dan practical activities untuk melengkapkan usahawan dengan asas kemahiran perniagaan daripada pelbagai industri. Fokus utama ialah Keusahawanan dan Pendigitalan. Pada masa ini program ini terdiri dari 22 topik.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Masterclass ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

LiveWIRE Higher Institutions Entrepreneurship Programme

Apa itu?

Higher Institutions Entrepreneurship Programme (HIEP) bertujuan untuk melengkapkan pelajar Institusi Tinggi dengan pengetahuan dan kemahiran keusahawanan dengan menyediakan bengkal LiveWIRE seperti Bright Ideas, Business Plan Series.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Higher Institutions Entrepreneurship Programme ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

LiveWIRE Brunei Bright Ideas

Apa itu?

Bright Ideas ialah sebuah kursus pengenalan kepada ilmu keusahawanan yang dijalankan selama 2 hari. Ia merangkumi asas idea perniagaan, perancangan projek, proses undang-undang dan pengurusan asas kewangan.

Bright Ideas dihasratkan akan dapat meningkatkan kesedaran berkenaan bekerja sendiri sebagai dan keusahawanan sebagai pilihan yang realistik dalam kalangan rakyat Brunei yang menganggur berumur 18-40 tahun. Bright Ideas juga memudahkan peserta memikirkan isu-isu yang terlibat semasa memulakan perniagaan. Selain itu, maklumat yang diperlukan untuk memulakan perniagaan akan disediakan, serta bantuan lanjut untuk mengembangkan idea perniagaan mereka.

Kursus ini akan merangkumi:

- Pengenalan kepada LiveWIRE
- Sumbangsan Bright Ideas
- Menilai Idea Perniagaan
- Ciri-ciri Keusahawanan
- Proses Perancangan
- Proses Undang-undang
- Asas Pengurusan Kewangan

Di akhir bengkel ini, para peserta akan didedahkan dengan penggunaan kerangka pemikiran (framework of thinking) yang nantinya mereka boleh gunakan dalam proses memulakan perniagaan masing-masing.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Brunei Bright Ideas ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

LiveWIRE Becoming a Successful Owner Manager (BSOM)

Apa itu?

LiveWIRE Becoming a Successful Owner Manager (BSOM) ialah bengkel keusahawanan yang dijalankan selama 4 hari di mana Shell LiveWIRE Brunei menjemput penceramah untuk mengongsikan topik khusus yang berkaitan dengan kepakaran mereka dalam menjalankan perniagaan di Brunei.

Sepanjang 4 hari, para peserta akan didedahkan dengan topik berikut:

- Pengenalan kepada Perancangan Perniagaan
- Usahawan Islam Berjaya
- Berniaga di Brunei
- Pengurusan Risiko Perniagaan
- Integriti Perniagaan
- Proses Permohonan Halal
- Harta Intelekt untuk PKS
- Pengenalan kepada HSSE
- Pengurusan kewangan
- Penyelidikan dan Strategi Pasaran
- Pemasaran digital
- Mencapai Kejayaan dalam Kehidupan dan Perniagaan

Bengkel BSOM ialah sebuah inisiatif LiveWIRE Brunei, dibiayai sepenuhnya oleh Syarikat Petroleum Brunei Shell Sdn Bhd (BSP) dengan objektif untuk menyokong usaha berterusan negara ini dalam mempelbagaikan penyertaan aktif dari segi ekonomi bagi pembangunan pesat PKS di Brunei.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Becoming a Successful Owner Manager (BSOM) ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei.

Business Plan Series

Apa itu?

Siri Rancangan Perniagaan diadakan sama ada selama 2 hari penuh atau 4 setengah hari, di mana peserta akan belajar tentang Perancangan Perniagaan dan membuat draf pelan perniagaan mereka di penghujung bengkel.

Kursus ini akan merangkumi perkara berikut:

- Pengenalan kepada Pelan Perniagaan
- Ringkasan eksekutif
- Profil Perniagaan
- Produk dan Perkhidmatan
- Penyelidikan pasaran
- Strategi Pasaran
- Operasi
- Organisasi
- Kewangan
- Future/ Exit Plan
- Penggunaan Perisian Microsoft Office untuk Membuat Pelan Perniagaan
- Pembentangan Pelan Perniagaan

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program Business Plan Series ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

LiveWIRE Leadership Camp

Apa itu?

- Program berkhemah selama tiga hari (Jumaat hingga Ahad) yang direka untuk mengenang, menilai semula dan penilaian diri sendiri.
- 55 jam berjauhan dari rumah ke persekitaran yang berbeza untuk meningkatkan dan menghidupkan semula tenaga, semangat dan langkah untuk kemajuan dan kepimpinann.
- Semua ini berkaitan dengan awda dan diri awda sendiri.

Program Latihan

- Program ini adalah sesuai bagi mereka yang telah menamatkan bengkel Bright ideas (BI), bengkel Become Successful Owner Manager (BSOM), atau bagi mereka yang sudah lama berniaga, dan atau yang akan memulakan perniagaan.
- Kriteria lain adalah untuk mereka yang cergas dari segi fizikal, dan bersemangat untuk menghadapi cabaran dalam aspek mengurus masa, mengurus kumpulan dan mengurus diri sendiri.
- Peserta perlu menyahut cabaran untuk mengenali siapa mereka sebenarnya.

Kem Kepimpinan dibahagikan kepada 7 sesi

- Sesi 1-3 akan dijalankan di dewan dan kawasan terbuka.
- Sesi 4-5 adalah kursus secara praktikal dan fizikal.
- Sesi 6 akan dijalankan di kawasan alam sekitar yang terbuka. Akan ada proses kerja dan pembelajaran secara individu atau berkumpulan - perbincangan dalam setiap sesi.
- Sesi 7 akan lebih kepada sifat peribadi, perkongsian nilai dan 'declaration' untuk meningkatkan semangat para peserta ketika meninggalkan perkhemahan itu nanti.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Leadership Camp ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

Pengurusan Aliran Tunai

Apl: iCashflow.bn

Apa itu?

Aplikasi mudah alih inovatif yang menyediakan sebuah platform digital untuk pengurusan aliran tunai bagi kegunaan para pengusaha di Negara Brunei Darussalam.

Aplikasi ini dihasratkan akan dapat menggalakkan tabiat pengurusan aliran tunai melalui platform digital di kalangan usahawan dan pengasas startup.

Ciri-ciri utama:

1. Mudah dan Cepak dengan pemaparan Visualisasi Data bagi 'Cashflow Projection' dan pelaporan (reporting).
2. Laporan boleh dihantar melalui e-mel ke akaun yang telah disahkan.
3. Hanya tersedia untuk pemilik nombor telefon Brunei
4. Tersedia di GooglePlay dan App Store

Imbas untuk Muat Turun iCASHFLOW.BN

YDC Lights On

Apa itu?

YDC LIGHTS ON ialah program yang diperkenalkan oleh Pusat Pembangunan Belia (PPB), Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan (KKBS). Dengan objektif untuk mempromosikan keusahawanan, PPB telah bekerjasama dengan beberapa rakan strategik untuk melatih dan bekas pelatih PPB yang berminat dan berpotensi untuk memulakan perniagaan mereka sendiri dengan melengkapkan mereka dengan kemahiran asas perniagaan, latihan dan pengalaman praktikal tentang cara menjalankan perniagaan. perniagaan mereka.

Apakah objektifnya?

- Menyediakan belia dengan akses projek keusahawanan dalam usaha untuk mencetuskan minat mereka di bidang keusahawanan;
- Menyediakan platform keusahawanan untuk pelatih dan bekas pelatih PPB; dan
- Menggalakkan minda keusahawanan di kalangan para pelatih.

Siapakah yang boleh menyertainya?

- Belia berusia 18 hingga 40 tahun
- Pelatih dan bekas pelatih Pusat Pembangunan Belia (PPB)

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut sila hubungi:

Pusat Pembangunan Belia

Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan,

Jalan Utama Tanah Jambu,

Kampong Tanah Jambu, BU2729,

Negara Brunei Darussalam

PEMBIAYAAN

Bank Usahawan

Apakah Bank Usahawan?

Bank Usahawan menawarkan produk pembiayaan yang patuh syariah: Pembiayaan Aset (Murabaha) dan Pembiayaan Modal Kerja (Tawarruq) kepada Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) di Negara Brunei Darussalam.

Siapakah yang boleh memohon?

- Pemohon adalah pemilik perniagaan syarikat tersebut.
- Berdaftar dan diperbadankan di Negara Brunei Darussalam.
- Perniagaan hendaklah beroperasi sekurang-kurangnya 12 bulan berturut-turut.
- Perniagaan dengan trend keutungan yang jelas.

Perbelanjaan yang dibenarkan

- Aset tetap
- Modal kerja
- Perbelanjaan operasi
- Bekalan
- Pengubahsuaian

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai produk pembiayaan daripada Bank Usahawan, perusahaan PMKS bolehlah mengunjungi laman sesawang www.bankusahawan.com.bn atau menghubungi talian +673 223 3330 / +673 223 3331 atau e-mel info@bankusahawan.com.bn

Alamat:

Daerah Brunei Muara
Blok A & B, Pejabat Pos Besar
Bandar, Jalan McArthur, Bandar Seri
Begawan BS8611

iCentre, Spg 32-37, Kg Anggerek
Desa, Bandar Seri Begawan BB3713

Waktu operasi:

Isnin hingga Khamis:

8:30am - 4.30pm

Jumaat :

8:30am - 12:00pm and

2:00pm - 4:30pm

Belait District

Pusat Dukungan Perniagaan (BSC)

Tingkat Bawah, Lembaga

Perbandaran

Kuala Belait

Waktu operasi:

Beroperasi hanya pada hari Isnin:

9:00am - 3:30pm

Pinjaman Perniagaan

Apakah Pinjaman Perniagaan?

Bank-bank perdagangan di Brunei seperti Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD), Bank Baiduri, Bank Standard Chartered, Maybank dan TAIB menyediakan kemudahan pembiayaan kepada perniagaan korporat dan Perusahaan Mikro, Kecil Sederhana (PMKS).

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut, sila layari laman web berikut:

Laman web BIBD:
www.bibd.com.bn

Laman web TAIB:
www.taib.com.bn

Laman web Baiduri Bank:
www.baiduri.com.bn

Laman web Bank Standard Chartered: www.sc.com.bn

Laman web Maybank:
www.maybank.com

Co-Matching Scheme

Apa itu?

Co-Matching Scheme ialah salah satu bantuan pembiayaan secara pemberian geran untuk membantu para peniaga dari segi kos Permulaan atau Pengembangan, sehingga maksimum \$20,000.

Pembiayaan skim ini adalah secara nisbah yang mana kos pembiayaan daripada DARE adalah sehingga 70% dan para peniaga perlu memadankan sekurang-kurangnya 30% ataupun baki daripada kos jumlah keseluruhan projek tersebut.

Terdapat 2 kategori Co-Matching Scheme:

1. Permulaan

- Bagi peniaga yang baru berdaftar ataupun beroperasi dalam tempoh (tidak melebihi) dua belas (12) bulan
- Disasarkan bagi membantu peniaga yang baru untuk memulakan perniagaan secara inovatif
- DARE akan membiayai 70% (sehingga B\$10,000) daripada jumlah keseluruhan kos projek

2. Pengembangan

- Bagi peniaga yang berdaftar lebih daripada dua belas (12) bulan
- Disasarkan kepada peniaga yang ingin mengembangkan perniagaan

mereka ke peringkat seterusnya seperti untuk meningkatkan produktiviti, mengembangkan rangkaian produk atau perkhidmatan atau ingin mengembangkan perniagaan ke peringkat antarabangsa

- DARE akan membiayai 70% (sehingga B\$20,000) daripada jumlah keseluruhan kos projek

Apakah kelayakan untuk mendapatkan pembiayaan tersebut?

Peniaga bolehlah memohon Co-Matching Scheme ini untuk membantu membiayai kos yang berkaitan dari segi Permulaan ataupun Pengembangan perniagaan bagi menggalakkan produktiviti dan prestasi perniagaan.

Perbelanjaan yang layak termasuk:

1. Kos mendapatkan lesen dan pensijilan
2. Perkhidmatan perundingan untuk mendapatkan pensijilan
3. Mesin dan peralatan
4. Perbelanjaan pemasaran
5. Penggunaan teknologi

Perbelanjaan yang tidak layak di bawah Skim termasuk:

1. Hutang dan liabiliti
2. Yuran bayaran serta gaji Pengarah
3. Tenaga kerja atau gaji kakitangan
4. Pengubahsuaian
5. Sewaan

Co-Matching Scheme

Siapa yang layak untuk memohon skim tersebut?

Bagi kelayakan untuk memohon skim ini, peniaga perlu memenuhi kriteria kelayakan am seperti berikut:

- Perniagaan mestilah pemilik kepada syarikat yang berdaftar dan diperbadankan di Negara Brunei Darussalam (100% peniaga tempatan terdiri daripada Warganegara ataupun Penduduk Tetap)
- Produk/perkhidmatan yang ditawarkan mestilah dimiliki oleh perniagaan tempatan
- Perniagaan mestilah dapat memadankan sekurang-kurangnya 30% daripada jumlah kos projek (mengikut kelayakan skim tersebut), dan jua mempunyai kelebihan dari segi pengalaman didalam bidang pelaburan adalah diberi keutamaan

Kos kelayakan bagi Skim ini tidak akan ditanggung sebelum pemberian geran tersebut.

1. Kriteria untuk Permulaan

- Perniagaan adalah termasuk dalam definisi perusahaan mikro atau kecil iaitu mempunyai pekerja kurang daripada 20 orang.

- Perniagaan pada masa ini sedang mengikuti latihan ataupun telah mencapai salah satu latihan Program Bootcamp DARE (cth. Accelerate ataupun Micro Bootcamp)

2. Kriteria untuk Pengembangan

- Perniagaan adalah termasuk dalam definisi perusahaan mikro, kecil atau sederhana iaitu mempunyai pekerja kurang daripada 100 orang.
- Perniagaan ada menyimpan dan menyelenggarakan rekod perniagaan kewangan sekurang-kurangnya didalam tempoh 1 tahun dan hendaklah sentiasa mengamalkan penyimpanan rekod perniagaan kewangan dengan baik dan teratur.
- Bagi Pemilik Tunggal atau Perkongsian, perniagaan adalah digalakkan untuk menukar status perniagaan kepada Syarikat (Sdn Bhd).

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan mendapatkan pembiayaan Co-Matching Scheme ini, bolehlah mengunjungi laman sesawang www.dare.gov.bn/finance ataupun menghubungi talian +673 2384 830 / +673 8363442 / +673 8330520 atau e-mel financing@dare.gov.bn

LiveWIRE Business Awards Start-Up Funding Scheme (BASfs)

Apa itu?

Skim ini hanya akan ditawarkan kepada pemenang Anugerah Perniagaan LiveWIRE Brunei dan peserta dari Siri Rancangan Perniagaan dan program lain yang berkenaan.

Anugerah

Jumlah dana akan menjadi sebahagian dari modal permulaan untuk membolehkan perniagaan dimulakan dengan segera. Jumlah berkenaan akan berkisar di antara \$5,000 hingga \$50,000 dan perlu dibayar balik dalam tempoh 36 bulan, dengan syarat pembayaran yang fleksibel. Dana ini tidak dikenakan faedah, tetapi peserta hendaklah membayar yuran minimum bagi kos pentadbiran bank.

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendaftar dan melanggan program LiveWIRE Brunei Awards Start-UP Funding Scheme (BASfs) ini bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

Brunei ICT Awards (BICTA)

Apa itu?

Skim ini dianugerahkan kepada pemenang pelbagai kategori dalam Sekolah, 'Tertiary' dan Industri ICT.

Anugerah

Kategori Sekolah:

- Hendaklah dijalankan oleh seorang penuntut atau sekumpulan penuntut dari sekolah menengah tempatan di Negara Brunei Darussalam

Kategori 'Tertiary':

- Hendaklah dijalankan oleh seorang penuntut atau sekumpulan penuntut 'tertiary' (bagi mahasiswa). Dan ia hendaklah dikendalikan oleh pelajar atau sekumpulan pelajar yang berdaftar sebagai mahasiswa aktif di institusi pengajian tinggi tempatan, seperti peringkat kolej tempatan atau universiti tempatan di Negara Brunei Darussalam.

Kategori Industri ICT:

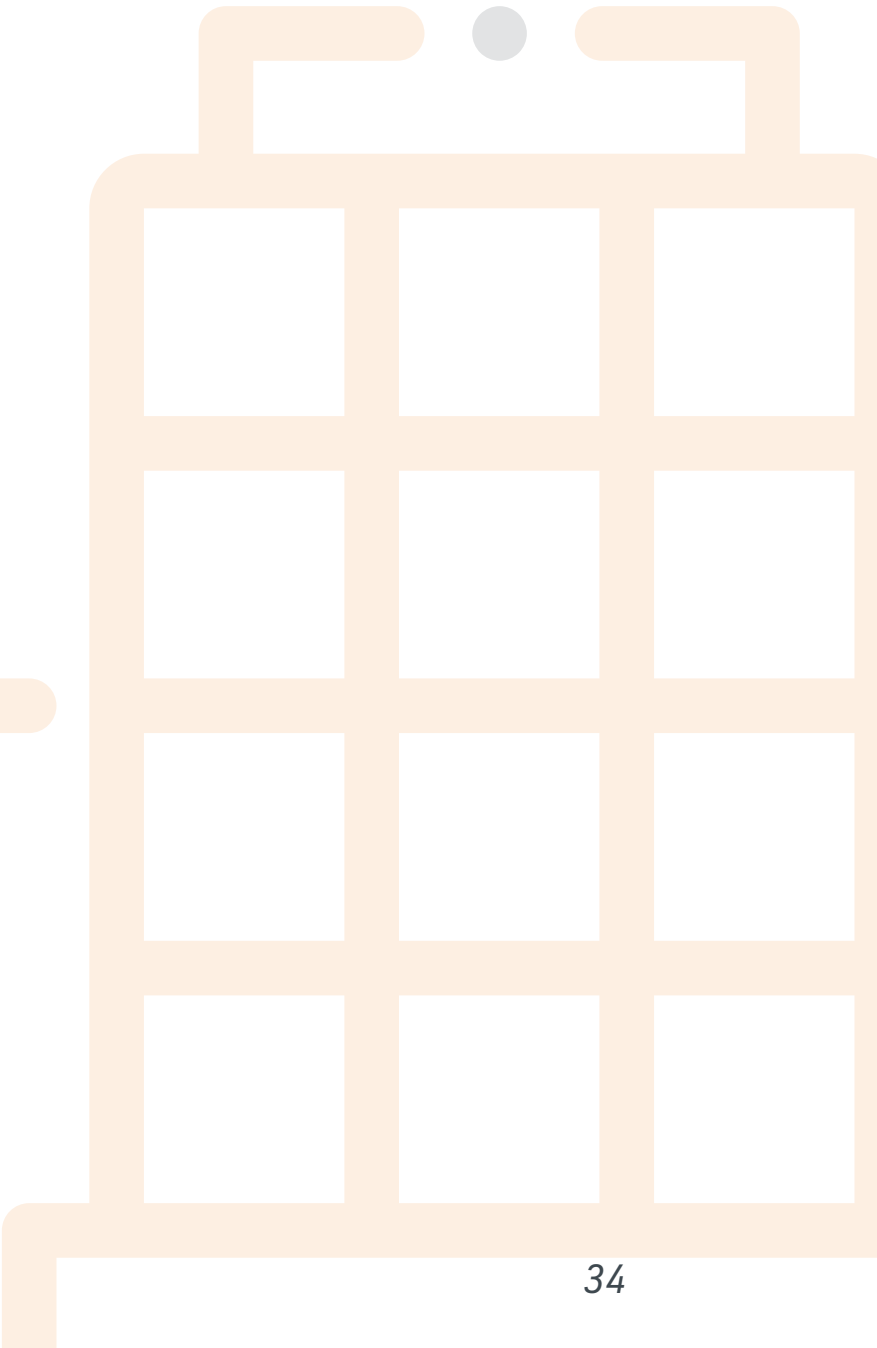
- Hendaklah dijalankan oleh perniagaan ICT berdaftar tempatan, oleh individu (atau sekumpulan individu) atau oleh 'Start-Ups'.

Cara memohon?

Untuk menyertai dan mendapatkan maklumat lanjut mengenai BICTA, sila layari laman sesawang di <http://www.bicta.gov.bn/Theme/awards.html>. Pemohon yang berminat boleh mengemukakan pertanyaan atau cadangan mereka ke bicta@aiti.gov.bn.

INFRASTRUKTUR & KEMUDAHAN

Co-Working Space & Premis Pejabat

Apa itu?

Co-working space dan premis pejabat ada disediakan di iCentre DARE, sebuah pusat inkubasi berasaskan teknologi pertama, K-Hub serta Pusat Belia yang dikendalikan oleh Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan (KKBS). Kemudahan sedemikian juga ada disediakan di Lifelong Learning Centre dan JobCentre Brunei (JCB). Di iCentre, 19 syarikat sedang menempati premis pejabat di sana dan ruang kerja bersama boleh memuatkan sehingga 60 usahawan pada satu-satu masa.

Yuran bulanan bagi premis pejabat di iCentre adalah di antara \$250 hingga \$500, manakala premis pejabat di KHub adalah \$3,236.80 bagi setiap tingkat (tidak termasuk yuran penyelenggaraan).

Apakah kemudahan yang disediakan?

- Internet berkelajuan tinggi
- Bilik Auditorium/Teater
- Bilik mesyuarat & persidangan
- Surau

Apakah bantuan yang diberikan?

- Bimbingan
- Latihan / bengkel Kemahiran Keusahawanan
- Rangkaian perniagaan

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai permohonan di iCentre dan K-Hub, awda boleh menghubungi +673 238 4830 atau e-mel info@dare.gov.bn

Untuk maklumat lanjut mengenai Pusat Belia, awda boleh menghubungi +673 222 1219.

Untuk maklumat lanjut mengenai ruang kerja bersama dan premis pejabat JCB, awda boleh menghubungi +673 823 9933 atau e-mel jobcentrebrunei@jpm.gov.bn

Untuk maklumat lanjut mengenai ruang kerja bersama Lifelong Learning Centre dan premis pejabat, awda boleh menghubungi +673 238 4488 atau e-mel enquiry.l3c@moe.gov.bn

Tapak, Taman Perindustrian & Kilang Siap Bina

Apakah Tapak/ Taman Perindustrian?

DARe menyediakan dan mengurus ruang dan kemudahan industri bagi perusahaan menjalankan aktiviti pembuatan.

Darussalam Enterprise (DARe) mentadbir sehingga 25 tapak/ taman perindustrian di keempat-empat daerah. Tapak/ taman perindustrian ini diuruskan untuk memudahcara PMKS dan syarikat Pelaburan Langsung Asing (FDI). Selain itu DARe juga menyediakan infrastruktur utama berdasarkan keperluan pelabur dalam tapak/ taman perindustrian.

Apakah Kilang Siap Bina?

Kilang Siap Bina (RBF) menawarkan 'warehouse-type space' di dalam sebuah bangunan, yang mana membolehkan sesebuah perusahaan menjalankan operasi perniagaan dalam usaha mereka untuk berkembang. Pada masa ini, terdapat 4 RBF merentasi semua daerah (Belait / Seremban (Tutong) / Beribi (Brunei-Muara) / Batu Apoi (Temburong). RBF bertujuan untuk menawarkan ruang dengan sewa yang berpatutan di lokasi yang ideal bagi menyokong perkembangan PKS.

Siapakah yang boleh memohon?

- Untuk tapak dan taman Perindustrian, syarikat mesti berdaftar sebagai Sdn Bhd
- Untuk kilang Sedia, syarikat mestilah dimiliki 100% oleh rakyat tempatan dengan kad pengenalan berwarna kuning.

How to apply?

Untuk maklumat lanjut, abiskita boleh melayari laman sesawang kami di:

www.dare.gov.bn/how-to-apply-space atau e-mel kami di info@dare.gov.bn

Kontena Park

Apakah Kontena Park?

Ini merupakan sebuah platform yang menawarkan perniagaan yang berpusat di rumah untuk terlibat dalampasaran, yang menawarkan kemudahan harga runcit yang rendah. Taman ini terletak di Taman Teknologi Anggerek Desa (ADTP). Terdapat beberapa rancangan untuk mengembangkan dan meningkatkan Kontena Park yang sudah ada, dan menyediakan lebih banyak faedah dan kemudahan tambahan kepada para pengusaha tempatan dan para pengguna.

Apakah kemudahan-kemudahan yang disediakan?

- 7 unit kontena pasang siap sedia dengan pintu roller yang ditolak ke atas.
- 7 tempat meja makan dengan penutup payung.

Apakah bantuan yang disediakan?

- Permentoran
- Latihan/bengkel kemahiran perniagaan
- Rangkaian

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut, bolehlah menghubungi +673 2384 830 atau e-mel kepada kami di dare@ei.gov.bn.

Shared Kitchen

Apa itu?

Shared Kitchen adalah sebuah kemudahan yang kos efektif yang disediakan bagi kegunaan perusahaan mikro (1 hingga 4 orang pekerja) dan kecil (5 hingga 19 orang pekerja) untuk membantu meningkatkan pengeluaran makanan mereka.

Apakah matlamatnya?

Shared Kitchen dihasratkan akan dapat memberi bantuan kepada individu yang ingin menubuhkan perniagaan berkaitan makanan. Ia adalah sebuah kemudahan komersial yang boleh menampung beberapa penyewa pada satu masa dan dikhususkan untuk pemborong, peruncit dan/ atau perniagaan katering yang masih berkembang di peringkat awal perniagaan.

Siapa yang boleh memohon?

- Belia menganggur yang sedang mencari panduan untuk memulakan perniagaan

- Penyertaan persatuan belia dalam bidang makanan dan minuman/sukan/hiburan/fotografi

- Sasaran vendor: belia berumur 18 hingga 40 tahun sahaja (syarikat yang baru ditubuhkan) untuk makanan dan minuman/sukan/hiburan/fotografi/kulinari

Cara memohon?

Bagi yang berminat, awda boleh terus menghubungi +673 726 1044 atau menghantar email kepada agribiz.group@gmail.com

Youth Ground

Apa itu?

'Youth Ground' (YG) menyediakan Kilang Siapbina (RBF) pada kadar kos yang rendah untuk memudahkan usahawan belia memulakan, menjalankan dan mengembangkan perniagaan mereka dengan terma dan syarat yang mudah.

Youth Ground menawarkan:

- Sewa yang berpatutan
- Pelbagai saiz unit RBF untuk memenuhi keperluan usahawan belia
- Wang deposit yang lebih rendah
- Lokasi yang baik

Apakah matlamatnya?

Inisiatif Youth Ground bertujuan untuk menyokong PMKS dan belia tempatan mengembangkan aktiviti perniagaan mereka

Siapa Boleh Memohon?

- Terbuka kepada semua warganegara Brunei berumur 18 hingga 35 tahun (selepas permohonan)
- Pemohon mestilah pemilik kepada syarikat yang berdaftar & diperbadankan di Negara Brunei Darussalam
- Aktiviti perniagaan mesti mematuhi klasifikasi aktiviti sesebuah tapak/kawasan

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut, awda boleh melanggan 'newsletter' kami dengan menghantar e-mel kepada info@dare.gov.bn.

Energy Incubation Centre

Apa itu?

Ini adalah sebuah inisiatif bersama di antara Jabatan Tenaga di Jabatan Perdana Menteri (DoE) dan DARE. Objektif pusat ini adalah untuk:

1. Menyediakan program latihan untuk meningkatkan kecekapan dan prestasi keseluruhan PMKS tempatan.
2. Menyediakan ruang kerja bersama dan kemudahan di SPARK Centre untuk PMKS tempatan yang baru ditubuhkan untuk memulakan dan membina rangkaian perniagaan mereka
3. Menawarkan panel mentor untuk memberikan khidmat bimbingan
4. Menawarkan maklumat tentang tawaran berkaitan Sektor Tenaga yang boleh disertai oleh para peserta.

Apakah yang akan ditawarkan oleh Energy Incubation Centre?

Program Latihan

- 'Performance Coaching' Bulanan
- Program Latihan oleh IBA
- Program Latihan oleh EBA
- Akses kepada BMEN
- Akses kepada Co-Matching Scheme

Ruang dan Kemudahan di Pusat SPARK

- Co-Working Space
- Ruang pejabat
- Bilik mesyuarat/ Bilik Teater
- Utiliti seperti Wi-Fi, surau.

Bilakah pelancaran rasmi Pusat Inkubasi Tenaga?

Pelancaran Pusat Inkubasi Tenaga akan dimaklumkan melalui platform media sosial DoE/DARE.

Digital Technology Showcase dan Digital Playroom

Apa itu?

Brunei Innovation Lab (BIL) terdiri dari Digital Technology Showcase dan Digital Playroom, di mana anda boleh meneroka sebahagian dari teknologi digital terkini yang mengubah cara hidup, bekerja dan bermain.

Melalui Digital Technology Showcase, awda akan mempelajari tentang apa yang boleh dihasilkan oleh teknologi seperti Artificial Intelligence (AI), Blockchain dan Digital Twins dan bidang penggunaanya. Selain daripada 'gallery skits', 'technology content panels' dan video, awda juga boleh mengunjungi Digital Playroom yang menyediakan beberapa pameran interaktif.

Digital Playroom

Digital Playroom adalah dimana para pelawat boleh mengetahui lebih lanjut cara pencetak 3D menghasilkan rekabentuk geometri yang rumit, di mana tiada mesin lain yang mampu sepertinya, atau cara AI membantu dalam memastikan keselamatan dalam aplikasi perindustrian. Selain itu, mereka juga boleh mencuba 'augmented reality googles'.

Digital Technology Showcase dan Digital Playroom

Apa yang ditawarkan oleh Digital Technology Showcase dan Digital Playroom?

- Pameran dan acara bagi tema teknologi yang terpilih
  - Thematic technology demo skids and exhibits
  - Interactive space
  - Quarterly innovation events
- Mendidik & menarik minat belia berkenaan teknologi untuk mengalakkan mereka menceburi bidang 'technopreneurship'
- Mengetengahkan kisah-kisah kejayaan 'technopreneur' yang berjaya bagi menginspirasi generasi seterusnya
- Mengadakan acara untuk mempromosikan inovasi & 'technopreneur' dan mengetengahkannya sebagai salah satu pilihan kerjaya.

Ruang dan Kemudahan lain di BIL

- Auditorium
- Allocated meeting, learning & huddle spaces
- Bilik Eksekutif
- Pantry & communal spaces
- Utiliti seperti Wi-Fi, surau.

Cara memohon?

Bagi maklumat lanjut mengenai BIL, awda boleh melayari laman sesawang <https://www.innovationlab.com.bn>, e-mel enquire@innovatebrunei.com atau hubungi +673 8651345.

Alamat
Brunei Innovation Lab
Tingkat bawah dan 1 Knowledge Hub,
Anggerek Desa Technology Park,
Berakas.

LiveWIRE Fairley

Apa itu?

LiveWIRE Fairley ialah sebuah 'co-working space' dengan yuran minimum bagi kegunaan individu dan syarikat start-ups – sebuah pusat inovasi dan keusahawanan.

Apakah kemudahan yang disediakan?

- Penghawa dingin dan Pencahayaan
- Telefon dan Wi-Fi
- Tandas (Unisex) dengan tempat mandi
- Cuckoo Water Dispenser
- Kawasan Pantri
- Rak, Kabinet dan Laci
- Mini Conference Area TV screen untuk pembentangan
- (Kaunselor Perniagaan boleh menggunakan kawasan untuk mini pembentangan atau mesyuarat kecil)
- Surau

Apakah bantuan yang diberikan?

- Bimbingan
- Rangkaian perniagaan

Cara memohon?

Bagi yang berminat untuk mendapatkan maklumat lanjut, awda bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei

AKSES PASARAN

Akses Pasaran Inbound

Apakah Akses Pasaran Inbound?

DARe menganjurkan sesi padanan perniagaan dan jaringan dengan delegasi luar negara yang masuk untuk memberikan peluang kerjasama dengan syarikat tempatan. Perniagaan juga digalakkan untuk mengambil bahagian dalam latihan yang berkaitan dengan akses pasaran yang dianjurkan oleh DARe dan difasilitasi oleh pakar tempatan dan antarabangsa

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai ekspo dan pameran perdagangan akan datang, sila ikuti saluran media social DARe di Instagram dan Facebook @darussalamententerprise atau rujuk laman utama laman sesawang kami di bawah tajuk 'What's going on?' di www.dare.gov.bn atau e-mail kami di market.access@dare.gov.bn

Akses Pasaran Outbound

Apakah Akses Pasaran Outbound?

DARe menawarkan peluang kepada syarikat tempatan untuk mengambil bahagian dalam ekspo luar negara, pameran perdagangan dan bengkel termasuk sesi padanan perniagaan di luar negara untuk mempromosikan dan mendedahkan perniagaan mereka ke pasaran antarabangsa. DARe menawarkan misi perdagangan untuk mempelajari tentang proses juga sasaran memasuki pasaran.

Unit Akses Pasaran DARe juga menyediakan panduan mengenai keperluan eksport di negara sasaran serta meningkatkan kesediaan komersial produk syarikat. Perniagaan dengan produk dan perkhidmatan jenama mereka sendiri adalah digalakkan untuk turut serta.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai ekspo dan pameran perdagangan akan datang, sila ikuti saluran media social DARe di Instagram dan Facebook @darussalamenteprise atau rujuk laman utama laman sesawang kami di bawah tajuk 'What's going on?' di www.dare.gov.bn atau e-mail kami di market.access@dare.gov.bn bagi sebarang pertanyaan akses pasaran

Perkhidmatan Kemudahan Eksport

Apa itu?

Perkhidmatan Kemudahan Eksport ditawarkan oleh Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan (KSSUP) untuk perniagaan pertanian yang ingin mengeksport produk mereka dan memasuki pasaran baharu, dengan membantu mereka memenuhi keperluan negara pengimport.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai pengeksporan komoditi pertanian dan makanan tani, pihak yang berminat boleh menulis kepada Pengarah Pertanian dan Makanan Pertanian atau, menghubungi Bahagian Pengurusan Industri Makanan dan Akses Pasaran di talian 2382822 sambungan ke 2036 atau e-mel ke agrifood.marketaccess@agriculture.gov.bn atau info@pertanian.gov.bn.

Alamat Pejabat:
Industri Makanan Pertanian dan Bahagian Pengurusan Akses Pasaran, Jabatan Pertanian dan Agrimakanan, Tingkat Bawah Kementerian Sumber Utama dan Pelancongan, Jalan Menteri Besar, Bandar Seri Begawan, BB3910 Negara Brunei Darussalam

Inisiatif Bruneian Made

Supermarket Shelf

Apa itu?

Ia adalah sebuah inisiatif untuk memperkenalkan serta menonjolkan produk makanan kering, kesihatan & kecantikan serta barangan rumah buatan Brunei di beberapa pasaraya tempatan.

Pasaraya yang mengambil bahagian:

- SupaSave Mata-Mata
- SupaSave Seria
- Sim Kim Huat Airport Mall
- Hua Ho Tanjung Bunut
- Hua Ho Kiulap
- Hua Ho Manggis
- Hua Ho Tutong
- Hua Ho Onecity
- Hua Ho Mulaut
- Utama Grand Superstore, The Mall

Kriteria Kelayakan

- Terbuka kepada mana-mana perniagaan atau syarikat berdaftar di bawah Pendaftaran Syarikat dan Nama Perniagaan atau daripada inisiatif Satu Kampung 1 Produk.
- Produk milik tempatan.
- Memenuhi keperluan pelabelan, yang termasuk nama jenama, nama produk, tarikh luput, kod bar, ramuan dan maklumat tentang pengilang.

Cara memohon?

Mereka yang berminat boleh mendapatkan maklumat lanjut tentang cara memohon melalui laman sesawang kami di: www.dare.gov.bn/bruneian-made atau e-mel kami di bruneianmade@dare.gov.bn

Inisiatif Bruneian Made Hub

Apa itu?

Sebuah kedai khusus untuk mempromosikan dan menyerlahkan pelbagai bahagian daripada pelbagai jenis produk daripada Kosmetik, Kesihatan & Kecantikan, Makanan & Minuman, Kristal dan Cenderamata, Fesyen dan Pakaian dan banyak lagi.

Objektif utama Hab Buatan Brunei adalah:

- Untuk berfungsi sebagai landasan pelancaran untuk perniagaan runcit di bawah inisiatif Buatan Brunei untuk membina kesedaran jenama dan produk mereka sebelum mempertimbangkan kedai komersial mereka sendiri
- Untuk berfungsi sebagai hab sehenti di mana pembeli tempatan dan luar negara akan dapat meneroka dan menemui pelbagai rangkaian jenama dan produk tempatan dan berkualiti tinggi
- Untuk meningkatkan kredibiliti jenama dan produk tempatan
- Untuk mempromosikan dan membangunkan permintaan dan pengeluaran produk tempatan kita untuk potensi eksport serta penggantian import

Cara memohon?

Mereka yang berminat boleh mendapatkan maklumat lanjut tentang cara permohonan, bolehlah layari melalui laman sesawang kami di:

www.dare.gov.bn/bruneian-made
atau e-mel kami di
bruneianmade@dare.gov.bn

Standards Consultancy Programme (SCP)

Apa itu?

SCP ialah program bantuan oleh DARE yang diperkenalkan pada September 2018 untuk membolehkan dan menggalakkan perniagaan tempatan menggunakan piawaian yang diiktiraf di peringkat kebangsaan atau antarabangsa bagi meningkatkan kualiti dan konsistensi produk/perkhidmatan sambil membina reputasi untuk produk/perkhidmatan premium. Syarikat yang berjaya dipilih untuk program ini akan menerima perkhidmatan latihan dan perundingan daripada pihak konsultan yang dilantik oleh DARE. Pihak konsultan akan bekerjasama dengan syarikat yang berkenaan untuk membuat persediaan bagi mendapatkan pensijilan.

Apakah matlamatnya?

Untuk membolehkan dan menggalakkan syarikat menggunakan piawaian kebangsaan atau antarabangsa, yang direka untuk memacu pertumbuhan perniagaan melalui pembangunan keupayaan, peningkatan proses perniagaan, peningkatan kualiti dan konsistensi produk dan perkhidmatan, peningkatan daya saing dan akses kepada pasaran baharu.

Disebabkan kos pensijilan boleh mencecah jumlah yang tinggi, program ini akan membantu para peserta untuk mendapatkannya melalui penyediaan khidmat perundingan, program bimbingan dan latihan. Melalui perkhidmatan tersebut, ianya diharapkan akan dapat membantu mereka menyediakan dokumen dan mengembangkan sistem yang diperlukan, serta mendapat sokongan yang diperlukan sehingga mendapatkan pensijilan.

Siapa yang boleh memohon?

Syarikat daripada industri yang memerlukan piawaian.

Cara memohon?

Mereka yang berminat boleh mendapatkan maklumat lanjut tentang cara permohonan, bolehlah layari melalui laman sesawang kami di www.dare.gov.bn/scp atau e-mel kami di market.access@dare.gov.bn

LiveWIRE Brunei SME Promotion

Apa itu?

LiveWIRE Brunei SME Promotion ialah satu platform yang bertujuan untuk mempamerkan pelbagai produk, perkhidmatan dan inovatif teknologi untuk pasaran global daripada rakan kongsi pelaksana LiveWIRE dan alumni pelbagai organisasi, Institusi Tinggi dan 'startups'.

Apakah objektifnya?

1. Menjadi platform dalam mengetengahkan alumni dan mempromosikan perkhidmatan dan produk mereka.
2. Untuk menarik dan menggalakkan lebih ramai belia untuk menjadi terlibat dalam aktiviti keusahawanan, yang akan menyumbang kepada pembangunan sosial dan ekonomi negara.
3. Untuk menggalakkan kerjasama di kalangan usahawan di Negara Brunei Darussalam.

Cara memohon?

Peserta yang mengambil bahagian adalah atas jemputan sahaja yang selalunya terdiri dari alumni LiveWIRE dan rakan kongsi/pihak berkepentingan.

PELUANG

Kontrak & Perkhidmatan

i-Usahawan (Sektor Tenaga)

Apa itu?

i-Usahawan adalah program pembangunan yang menyokong dan memberi peluang kepada usahawan belia untuk memulakan dan mengembangkan perniagaan mereka. Kerajaan, Government Linked Companies (GLC) dan Badan Berkanun akan mengenal pasti skop kerja (kontrak) yang sesuai untuk dikhususkan di bawah program ini, di mana usahawan belia akan berpeluang mendapatkan kontrak pertama mereka. Usahawan belia akan menerima latihan untuk memulakan, menjalankan dan mengembangkan perniagaan dan akan dijemput untuk menyertai proses tawaran yang kompetitif. Mereka yang berjaya akan diberikan kontrak tiga tahun dengan potensi lanjutan. Bidang perniagaan termasuk, tetapi tidak terhad kepada, perkhidmatan memotong rumput, penyelenggaraan landskap dan hortikultur, teh dan kopi dan perkhidmatan am, kantin atau kafe, pengurusan sisa domestik, pengurusan sisa kitar semula, pembekalan dan penyelenggaraan basikal, perkhidmatan videografi dan fotografi, dan acara. pengurusan.

Sehingga Jun 2022, 39 kontrak daripada Sektor Tenaga telah dikenal pasti dalam Program ini di bawah bidang kuasa Jabatan Tenaga di Pejabat Perdana Menteri. Program ini juga telah dikembangkan kepada kontrak yang ditawarkan oleh pelbagai agensi Kerajaan, GLC dan Badan Berkanun dari Sektor Bukan Tenaga, yang mana di bawah bidang kuasa Kementerian Kewangan dan Ekonomi.

Kriteria Program

Program ini disediakan untuk Warganegara Brunei Darussalam daripada 7 kumpulan puak asli dalam lingkungan umur 18-35 tahun. Peserta tidak boleh mempunyai sebarang kontrak terdahulu dengan Kerajaan, GLC dan Badan Berkanun dalam tempoh 5 tahun yang lalu.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut tentang jenis kontrak dan proses kontrak untuk i-Usahawan, sila layari laman sesawang kami di:
www.me.gov.bn/SitePages/Pages/Energy%20In-Country%20Value.aspx

Kontrak & Perkhidmatan

i-Usahawan (Sektor Bukan Tenaga)

Apa itu?

i-Usahawan ialah program pembangunan keusahawanan belia yang menyokong dan memberi peluang kepada anak muda tempatan untuk memulakan dan mengembangkan perniagaan mereka dengan mendapatkan kontrak yang ditawarkan oleh agensi Kerajaan, Syarikat Berkaitan Kerajaan dan badan Berkanun serta Organisasi Korporat .

i-Usahawan untuk sektor Bukan Tenaga merangkumi projek daripada pelanggan yang mengambil bahagian daripada industri selain Minyak & Gas dan Hiliran.

Pelanggan Bukan Tenaga akan menyediakan kontrak dengan tempoh minimum 1 tahun (dengan peruntukan untuk membenarkan lanjutan kontrak berdasarkan keperluan pelanggan dan prestasi kontrak).

Kriteria Kelayakan

- Warganegara Brunei Darussalam dan Penduduk Tetap (Tidak termasuk warganegara asing)
- Belia berumur 18-35 tahun
- Syarikat TIDAK MESTI mempunyai sebarang kontrak terdahulu dengan Kerajaan, GLC, atau badan Berkanun dalam tempoh 5 tahun sebelumnya

- Pemilik perniagaan MESTI aktif menjalankan dan terlibat dalam operasi harian
- Syarikat adalah digalakkan untuk menjadi Sdn Bhd, setelah menerima kontrak

Cara memohon?

- Daftar sebagai vendor dalam Portal DARE LINKS di <https://darelinks.dare.gov.bn/>
- Pelanggan Bukan Tenaga untuk mengiklankan EOI untuk Tawaran i-Usahawan di Portal DARE LINKS
- Vendor yang layak akan dikehendaki menyertai Micro Bootcamp untuk 'ideation' dan penyediaan dokumen tawaran
- Vendor yang layak boleh mengemukakan tawaran untuk penilaian Pelanggan
- Vendor yang dianugerahkan projek i-Usahawan akan diberikan peluang bimbingan, dan sokongan yang berkaitan oleh DARE sepanjang tempoh projek
- Vendor yang berjaya boleh terus membida untuk projek i-Usahawan lain dalam tempoh 3 tahun dari kontrak pertama yang diberikan

Kontrak & Perkhidmatan

DARe Links

Apa itu?

DARe Links adalah sebuah platform B2B untuk memudahkan perhubungan antara pelanggan tempatan dengan perusahaan tempatan yang berminat termasuk PMKS (sebagai vendor) dengan menyediakan sokongan untuk mereka melaksanakan kontrak-kontrak dengan berkesan

Melalui platform ini, PMKS boleh mendaftar sebagai vendor untuk mendapat akses kepada peluang perniagaan yang ditawarkan oleh Pelanggan, termasuk projek, tender dan permintaan perolehan serta kontrak i-Ushawan.

Objektif inisiatif:

- Untuk menyediakan platform untuk meningkatkan nilai dalam negara dengan menggalakkan penyertaan lebih besar PMKS dalam rangkaian bekalan tempatan
- Untuk menggalakkan penggunaan dan pematuhan amalan perolehan yang betul untuk PMKS
- Untuk menyokong pembangunan keupayaan PMKS dengan menghubungkan kepada program/inisiatif DARe yang lain

Cara memohon?

Terbuka kepada mana-mana perniagaan/syarikat tempatan yang berdaftar dengan ROCBN

- Daftar sebagai vendor melalui <https://darelinks.dare.gov.bn/>
- Dokumen yang diperlukan untuk menjadi vendor yang disahkan
  - Untuk Pemilik Tunggal / Perkongsian:
    - Penyerahan Sijil Pendaftaran Perniagaan dengan Ekstrak Nama Perniagaan
    - Salinan IC Pemilik
  - Untuk Perbadanan (Sdn Bhd):
    - Penyerahan Sijil Pembedaan
    - Form X
    - Salinan IC Pemilik/pemegang saham

Peserta yang berminat boleh menghantar e-mel kepada darelinks@dare.gov.bn untuk pertanyaan dan bantuan.

Perniagaan Agri/Akuakultur

Projek Rintis (Pertanian)

Apa itu?

Jabatan Pertanian dan Agri-Makanan, Kementerian Sumber-Sumber Utama & Pelancongan (KSSUP) menawarkan tapak pertanian dengan kontrak dua tahun kepada petani/pelabur yang berkeelayakkan. Ia adalah projek berskala kecil berasaskan percubaan. Objektifnya adalah untuk memberi peluang kepada petani dan belia terutamanya mereka yang berminat untuk meneroka potensi dalam bidang pertanian. Projek Rintis adalah untuk petani/pelabur yang menceburi bidang pertanian moden dan berteknologi tinggi; menggunakan varieti (baka); menghasilkan produk bernilai tinggi; serta menyasarkan pasaran eksport. Ia juga ditujukan untuk petani/pelabur yang mencari peluang untuk menjalin 'contract farming' dengan petani tempatan.

Petunjuk Prestasi Utama (KPI) bagi setiap sasaran pengeluaran ladang akan ditetapkan dan mereka yang mampu mencapai sasaran ini dalam tempoh dua tahun pertama operasi akan berpeluang melanjutkan kontrak mereka dan akan ditawarkan pengembangan tapak.

Saiz maksimum bagi tapak pertanian yang ditawarkan di bawah Projek Rintis adalah seperti berikut:

Komoditi	Saiz Maksimum (Hektar)
Florikultur	2
Sayur	4
Tanaman Bersepadu	4
Tanaman Pelbagai	4
Buah Bukan Bermusim	4
Ayam & Itik	4
Padi	5
Ruminan	5
Buah Bermusim	20

Cara memohon?

Pihak yang berminat boleh mengemukakan Borang Permohonan Tapak Pertanian kepada Pengarah Pertanian dan Makanan Pertanian. Untuk maklumat lanjut, hubungi Unit Pengurusan Tapak Pertanian di talian +673 2388 060 atau e-mel ke kkp@agriculture.gov.bn

Alamat:
Jabatan Pertanian dan Agrimakanan
Jalan Muhibbah, Berakas
Bandar Seri Begawan, BB3510
Negara Brunei Darussalam

Contract Farming

Apa itu?

'Contract Farming' ialah sebuah program Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan (KSSUP) yang memberi peluang kepada usahawan pertanian dan perikanan untuk menggunakan sistem teknologi tinggi bagi mendapatkan hasil ladang yang berkualiti. Hasil ladang akan dijual kepada syarikat melalui 'Contract Farming'.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai sektor pertanian, pihak yang berminat boleh mengemukakan cadangan kepada Pengarah Pertanian dan Pertanian Makanan, hubungi Bahagian Industri Tanaman atau Industri Ternakan di +673 2388 000 atau e-mel ke info@agriculture.gov.bn

Alamat:
Jabatan Pertanian dan Agrimakanan
Jalan Muhibah, Berakas,
Bandar Seri Begawan, BB3510,
Negara Brunei Darussalam

Untuk maklumat lanjut mengenai sektor perikanan, pihak yang berminat boleh menulis kepada Pengarah Perikanan, hubungi Bahagian Pembangunan Industri Akuakultur di talian +673 277 1457 atau e-mel info@fisheries.gov.bn dan info@fisheries.gov.bn

Alamat:
Jabatan Perikanan
Kompleks Perikanan Muara
Simpang 287-53,
Jalan Peranginan Pantai Serasa
Muara, BT1728
Negara Brunei Darussalam

Agribisnes / Akuakultur

Penternakan Ikan

Apakah Penternakan Ikan?

Penternakan ikan adalah perniagaan yang berpotensi untuk diterokai oleh usahawan belia. Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan (KSSUP) menyediakan tapak akuakultur untuk usahawan melibatkan diri dalam aktiviti penternakan ikan.

Cara memohon?

Untuk maklumat lanjut mengenai sektor perikanan, pihak yang berminat boleh menulis kepada Pengarah Perikanan, hubungi Bahagian Perniagaan dan Pelaburan Perikanan di talian +673 277 0066 atau e-mel info@fisheries.gov.bn dan investment@fisheries.gov.bn

Alamat:
Jabatan Perikanan
Kompleks Perikanan Muara
Simpang 287-53, Jalan Peranginan
Pantai Serasa
Muara, BT1728
Negara Brunei Darussalam

Anugerah

LiveWIRE Hackathon

Apa itu LiveWIRE Hackaton?

LiveWIRE Hackathon ialah sebuah hackathon 3 hari yang direka untuk merangsang kapasiti keusahawanan belia untuk bekerjasama dan membangunkan penyelesaian yang sesuai dalam bidang teras seperti berikut; alam sekitar, Agroteknologi, Pendigitalan, Smart Manufacturing, Edutainment dan Entrepreneurship. Hackathon ini bertindak sebagai pit-stop untuk menyelesaikan masalah atau sebagai sesi latihan untuk menyediakan peserta untuk menyelesaikan masalah dalam bidang yang diketengahkan. Peserta dijangka untuk mengambil kira pelbagai soft-component selain inovasi seperti membentuk semula strategi dan proses perniagaan untuk memperoleh nilai prospek I.R 4.0.

Apa yang diharapkan?

Peserta biasanya dikehendaki untuk membentuk kumpulan diantara 4 - 5 individu, dan kemudiannya menyelami masalah yang dihadapi dan mengadakan sesi brainstorming selama tiga hari.

Sesi latihan dan bimbingan akan diterapkan ke dalam hackathon untuk memperhalusi lagi idea mereka dan untuk memastikan pendaang baru dilengkapi dengan pengetahuan yang betul untuk memulakan perniagaan.

Anugerah

LiveWIRE Hackathon

Apakah matlamat?

1. Memantapkan keusahawanan dalam kalangan belia.
2. Menyediakan peluang dan platform bagi peserta yang ingin belajar benda baharu.
3. Untuk menyelaraskan dengan matlamat Shell LiveWIRE bagi menyokong pembangunan golongan usahawan muda dengan akses kepada sumber dan kewangan.

Apakah objektif Hackaton tersebut?

- Untuk mengukuhkan budaya inovasi, bertukar-tukar idea dan seterusnya mewujudkan pemikiran kritikal.
- Untuk menyediakan peserta dengan peluang untuk belajar dan mengembangkan kemahiran mereka agar dapat berfikiran jauh ke masa hadapan.
- Untuk mengukuhkan penglibatan para alumni dan memberi peluang untuk mengembangkan rangkaian dengan memperkasakan kerjasama dan memperolehi akses kepada program LiveWIRE.

Cara memohon?

LiveWIRE Brunei Business Awards direka untuk memberi ganjaran dan mengiktiraf usahawan muda yang cemerlang di Negara Brunei Darussalam, yang mana menghasilkan pelan perniagaan berkualiti tinggi dan menjalankan operasi perniagaan yang mengagumkan.

Anugerah yang diberikan adalah sebahagian daripada Shell LiveWIRE International Programmes yang dianjurkan di seluruh dunia.

LiveWIRE Brunei Business Awards edisi tahun ini dibiayai sepenuhnya oleh Brunei Shell Petroleum (BSP) Sdn Bhd.

Anugerah

LiveWIRE Brunei Business Awards

Apa itu?

LiveWIRE Brunei Business Awards direka untuk memberi ganjaran dan mengiktiraf usahawan muda yang cemerlang di Negara Brunei Darussalam, yang mana menghasilkan pelan perniagaan berkualiti tinggi dan menjalankan operasi perniagaan yang mengagumkan.

Anugerah yang diberikan adalah sebahagian daripada Shell LiveWIRE International Programmes yang dianjurkan di seluruh dunia.

LiveWIRE Brunei Business Awards edisi tahun ini dibiayai sepenuhnya oleh Brunei Shell Petroleum (BSP) Sdn Bhd.

Cara memohon?

LiveWIRE Brunei Business Awards direka untuk memberi ganjaran dan mengiktiraf usahawan muda yang cemerlang di Negara Brunei Darussalam, yang mana menghasilkan pelan perniagaan berkualiti tinggi dan menjalankan operasi perniagaan yang mengagumkan.

Anugerah yang diberikan adalah sebahagian daripada Shell LiveWIRE International Programmes yang dianjurkan di seluruh dunia.

LiveWIRE Brunei Business Awards edisi tahun ini dibiayai sepenuhnya oleh Brunei Shell Petroleum (BSP) Sdn Bhd.

Anugerah

Shell Global Top Ten Innovators Award – LiveWIRE Brunei

Apa itu?

Dilancarkan buat pertama kali pada tahun 2015, Shell Global Top Ten Innovators Award memberikan platform kepada usahawan yang cemerlang untuk mengembangkan perniagaan mereka melalui hadiah wang tunai, bimbingan, dan promosi pada saluran perhubungan. Tahun ini, pertandingan itu akan meraikan dan memberi ganjaran kepada perniagaan yang telah memberikan sumbangan pada kesejahteraan sosial, kelestarian alam sekitar dan inovasi perniagaan.

Apakah objektifnya?

- Memperkasa usahawan SLW yang berimpak dan inovatif dan menyokong mereka untuk mengembangkan perniagaan mereka dan akhirnya menjana peluang pekerjaan.
- Membina komuniti SLW yang aktif dan berhubung dengan usahawan dan alumni.
- Meningkatkan 'visibility' SLW secara global dan menyokong Shell LTO dengan

menunjukkan komitmen kami untuk memperkasakan kehidupan.

- Meningkatkan daya tarikan program negara melalui 'value proposition' global.
- Meningkatkan 'visibility' dan penglibatan tenaga kerja untuk meningkatkan 'value proposition' kakitangan Shell dan melibatkan bakal duta dan mentor SLW.

Anugerah

Shell Global Top Ten Innovators Award – LiveWIRE Brunei

Kriteria kelayakkan

BERKELAYAKKAN

1. Alumni dan usahawan dari program Shell LiveWIRE dan yang berkaitan dengannya.
2. Perusahaan yang inovatif dan 'impactful' sejajar dengan kategori tahun 2022: kejahteraan sosial, kelestarian alam sekitar, dan inovasi perniagaan.
3. Inovasi boleh dikaitkan dengan pengeluaran, proses dan model perniagaan.
4. Perusahaan yang berdaftar dan mempunyai akaun bank perniagaan.
5. Perusahaan dengan (sekurang-kurangnya) sebuah 'working prototype' (bagi mereka yang menghasilkan produk).
6. Usahawan yang pernah tampil di 'Public Vote' (tetapi tidak menang), dan perniagaan mereka menepati kriteria.

TIDAK BERKELAYAKKAN

1. Pemenang TTI yang lalu dengan perniagaan baharu (iaitu, usahawan yang sama, perniagaan baru).

2. Perniagaan yang memenangi TTI yang lalu (iaitu, perniagaan yang sama, usahawan yang berbeza – contoh, 'co-founder').
3. Perusahaan yang tidak berdaftar.
4. Usahawan baru yang tidak mempunyai sebarang 'working prototype'.

Cara memohon?

Borang permohonan secara 'online' telah tersedia di laman sesawang SLW bermula 15 Jun hingga 15 Ogos 2022. Wakil Shell LiveWIRE daripada setiap negara akan mengongsikan pautan permohonan pada platform sosial media dan laman sesawang mereka.

Bagi yang berminat untuk mendapatkan maklumat lanjut, anda bolehlah mengunjungi laman sesawang www.livewirebrunei.com atau menghubungi talian hotline LiveWIRE Brunei di +673 833 8669/+673 235 3094 atau e-mel enquire@livewirebrunei.com untuk pertanyaan lanjut.

Semua peserta program LiveWIRE Brunei secara automatik akan menjadi alumni LiveWIRE Brunei dan menjadi ahli Rangkaian Perniagaan LiveWIRE Brunei.

buku panduan

Disokong oleh:

DARE
Darussalam Enterprise

Shell
liveWIRE

B BANK
USAHAWAN

